

ARTILERIA DE COASTĂ A MARINEI ROMÂNE

Până în anul 1920 când în Comandamentul marinei militare se creează unitățile Apărarea Fixă Fluvială și Apărarea Fixă Maritimă, artileria de coastă a marinei a fost organizată în funcție de necesitățile desfășurării operațiunilor militare, fără a constitui o unitate distinctă, în organizările succesive ale marinei. Atât în războiul pentru independență cât și în primul război mondial piesele de artilerie, care au format bateriile de coastă, au fost cedate fie de artileria unităților terestre ale armatei fie de pe navele dezarmate, dar de fiecare dată deservite de marinari instruiți pentru ducerea unor astfel de lupte.

Apărarea Fixă Fluvială și Apărarea Fixă Maritimă, înființate la 11.03.1920, dispuneau pe lângă serviciul de mine, torpile, stații T.F.S. și de „tunurile de coastă” sau bateriile de coastă ale marinei.¹

Apărarea Fixă Fluvială avea în componența sa, Grupul Șlepurilor armate constituit în 17 noiembrie 1920 în Regimentul Artileriei Fluviale.²

Bateriile flotante, cum mai erau numite, aveau în anul 1920 următoarea compunere: 8 șlepuri cu câte un tun de calibru 152,4 mm, 4 șlepuri cu câte un tun de 120 mm, 2 șlepuri a câte 2 tunuri de 101,6 mm fiecare.³

Tunurile de mare calibru, Obukov de 152,4 mm, au fost capturate în anul 1918 de la ruși împreună cu șlepurile la bordul cărora se aflau.

Aceste șlepuri armate, constituite în baterii de coastă plutitoare, mobile, erau dislocate în porturile Galați, Brăila dar majoritatea la Sulina, care în perioada interbelică continuă să rămână un punct întărit cu importante unități navale și artileristice ale marinei.

Apărarea Fixă Maritimă cu sediul la Constanța, avea de apărat litoralul maritim de la Balcic la Limanul Nistrului, zonă împărțită în sectoare și subsectoare astfel: Sectorul maritim nr. 1 Sud, care se întindea de la Balcic la Gura Portiței, avea în componența sa și bateriile de coastă care încep să fie montate pe litoral începând cu anul 1926.

Astfel, în acest an, tunurile de 152,4 mm Armstrong de la distrugătoarele „Mărăști” și Mărășești” au fost demontate pentru a fi înlocuite cu altele mai moderne și amplasate în orașul Constanța în punctul numit TATAIA, pe platforme și cazemate construite de germani în primul război mondial.

În această primă baterie de coastă de pe litoralul maritim au fost instalate 4 tunuri de 152,4 mm Armstrong și 2 de 76 mm Armstrong. În bateria „Tataia” care ulterior va lua numele de „Tudor” se aflau în cazemate beto-nate, depozitele de muniții ale Diviziei de Mare, aprovizionate de la Hinog iar mai târziu de cele de la Țândărei care aprovizionau întreaga marină.

Pe litoralul mării se întreprind acțiuni pentru montarea altor baterii de

coastă în diferite puncte în funcție de modul de încrucișare a focului artileriei pentru a cuprinde întregul litoral românesc, precum și a obiectivelor de apărare.

În punctul Capul Midia, în anul 1929 încep lucrările de construcție a amplasamentelor de beton pentru 2 baterii de 152,4 mm Obukov. Cele 4 tunuri Obukov de pe șlepurile armate, au stat mulți ani depozitate în incinta bateriei „Tataia” până în octombrie 1939 când au fost montate în amplasamentele betonate deja construite.

Pentru apărarea A.A., bateria „Mircea”, cum a fost numită, avea și o secție de 20 mm. O altă baterie de coastă instalată pe litoral a fost cea de la Agigea. Lucrurile încep în anul 1932 pentru amplasarea unei baterii de 120 mm Sf. Chamond, dar mult mai târziu, în anul 1939, se instalează 3 tunuri de 150 mm Armstrong, de la crucișătorul „Elisabeta”, folosite și în fortificațiile de la Turtucaia în anul 1916. Bateria „Elisabeta”, cum a fost numită, era organizată ca un punct fortificat, cu șanțuri, postamente și depozite betonate. În timpul celui de al doilea război mondial această baterie este desființată ca urmare a instalării în apropiere, la Movila Sara a bateriei germane Tirpitz, cu tunuri de 280 mm calibru.⁴

În scopul apărării A.A. și navale a portului și a orașului Constanța în cartierul Viile Noi, pe locul actualei unități a Diviziei IX Infanterie în luna mai 1939 se instalează o baterie formată din 4 tunuri calibru 75 mm Skoda.

În același scop sunt instalate în august 1939 în punctul din apropierea portului și al Școlii de Industrie Casnică de pe Str. Traian (monumentul eroilor) o baterie de 4 tunuri calibru 76 mm A.A. Armstrong.⁵ Aceste tunuri au fost amplasate anterior în anul 1927, în curtea Școlii Navale (Muzeul Marinei) în scopul folosirii lor ca artilerie de salut.

Pentru apărarea A.A. și navală a portului pe lângă aceste 2 baterii, „Brâncoveanu” și „Vulturul”, cum au fost cunoscute, se mai instalează în noiembrie 1939, pe digul de la fostul far roșu al portului, bateria „Rareș”, formată din 4 tunuri de 66 mm Skoda, iar la hotel „Carol” (clădirea Comandamentului Marinei). Secția „Graur” formată din 2 tunuri A.A. de 37 mm.⁶

În cadrul organizării Apărării Fixe Maritime, Sectorul maritim nr. 2 Nord, întins de la Gura Portiței la Limanul Nistrului avea în compunerea sa Stațiunea Sulina și Stațiunea Liman (Cetatea Albă). În aprilie 1939 la Sulina se afla o Secție de 101,6 mm Obukov formată din 2 piese și o secție de 152,4 mm plutitoare. În mai 1939 la Sulina se aduc 3 tunuri de 101,6 mm Obukov în vederea montării lor pentru apărarea canalului.⁷ Comandamentul Stațiunii Liman de la Cetatea Albă, nu dispunea de artilerie de coastă, în schimb avea în dotare post T.F.S., remorchere, depozite de mine și torpile.

În anii premergători intrării României în cel de-al doilea război mondial Apărările Fixe sunt desființate prin Înalt dictat regal nr. 635 din 25 martie 1940 „nefiind adaptate necesităților operative și nici celor de instrucție”,⁸ și

înființându-se la 1 aprilie 1940.

Regimentul de Geniu Maritim cu sediul la Brăila;
Batalionul de Infanterie Marină cu sediul la Tulcea;
Divizionul Artilerie de Coastă cu sediul la Constanța;

Prin Decretul Lege nr. 3052 din 5 septembrie 1941, Divizionul de Artilerie de Coastă se transformă în Regimentul Artilerie Marină cu sediul la Constanța.⁹

Se înființează noi baterii în Sectorul de apărare al portului Constanța. Astfel, în anul 1942, în punctul zis Gruher (azi farul de la abator) sunt amplasate 3 tunuri navale și A.A. de 105 mm, care au purtat numele de baterie „Carol”. La 1 km N de această baterie, pe malul portului se instalează în anul 1942 bateria „Mihai” formată din 3 tunuri de 170 mm Krupp. Pe țărmul mării la cota 22 (actual IRCM) se amplasează 4 tunuri de 152 mm Obukov care au format bateria cu numele „Ovidiu”.¹⁰

Aceste forțe artileristice erau dirijate din Comandamentul Artileriei de Coastă (aflat pe bd, Tomis colț cu str. T. Vladimirescu) unde exista o planșetă pe care se urmărea mișcarea navelor inamice, putându-se ca prin cablu telefonic subteran să se ordone ce baterii să deschidă focul.

La 23 August 1944, Artileria de Coastă a marinei subordonată Comandamentului Litoralului Maritim și Fluvial se prezenta astfel:¹¹

1. Regimentul Artilerie Marină

a) Gruparea Artilerie de Coastă Constanța

- Bateria „Mircea” 4/152 mm Obukov;
- Bateria „Ovidiu” 4/152 mm Obukov;
- Bateria „Tudor” 3/152 mm Armstrong;
- Bateria „Vultur” 3/76 mm Armstrong;
- Bateria „Mihai” 3/170 mm Krupp;
- Bateria „Carol” 3/105 mm Rheihtmetall.

b) Gruparea Artilerie de Coastă Mangalia

- Bateria „Elisabeta” 3/150 Armstrong;
- Bateria „Vlaicu” 4/121,9 mm Rus;
- Bateria „Aurora” 3/152 mm Armstrong;
- Bateria „V. Lupu” 4/75 mm Kamel.

c) Comandamentul port-zona Constanța

- Bateria „Rareș,” 4/66 Skoda;

d) Gruparea Artilerie de Coastă - Sulina

- Batalionul 16 Infanterie Marină:

- Bateria „Ștefăniță” 4/121,9 Rus;
- Bateria „Ștefan” 4/120 mm Skoda;
- Bateria „Țepeș,” 3/101 mm Obukov;
- Bateria „Șoimul” 3/76,2 mm Armstrong;
- Secția „Mărăcineanu” 2/47 mm Hotchkiss.

- Zona Sfântul Gheroghe:

- Bateria „Corvin“ 3/76,2 mm Rus;
- Secția „Lăstunul „ 2/46 mm Japonez;

Insula Șerpilor:

- 2 piese A.A. de 36 mm;
- 2 piese A.C. de 45 mm.

e) Detașamentul Maritim Vâlcov:

- Batalionul 17 Infanterie Marină:
 - 2 piese A.C. de 45 mm;
 - 1 secție plutitoare de 47 mm;
 - 1 secție plutitoare de 120 mm;
- Bateria câmp 4/76 mm;
 - 1 secție „Cuza“ - Periprava;
 - 1 secție „Săgeata“ - Cordon.

- Bateria Munte 4/75 mm

f) Detașamentul Fluvial Chilia Veche

- Batalionul 15 Infanterie Marină;
- Bateria Munte 4/75 mm.

g) Detașamentul Fluvial Dunărea de Sus - T. Severin:

- 1 pluton pușcași marină;
- Bateria Vir - 4/47 mm.

După 23 August 1944 Comisia Aliată de Control în România și Statul Major al Marinei hotărâsc în ziua de 23.03.1945, desființarea Regimentului Artileriei Marină și înființarea Divizionului de Artilerie Marină în care a fost prevăzut efectivul Baterie de instrucție format din 56 oameni din care 5 ofițeri, 9 subofițeri și 42 trupă.¹²

În memoriul redactat de Statul Major al Marinei referitor la organizarea de pace a marinei în anul 1946 se preciza că „în ideea amplificării posibilităților defensivei marinei s-a prevăzut și reorganizarea artileriei de coastă. În actualul Divizion de Artilerie Marină compus din cinci baterii cu tragere navală și două baterii A.A. fixe, sunt dotate cu piese demodate și posibilități tehnice reduse. Unitatea de artilerie de coastă va primi denumirea de Regiment Artilerie de Marină“.¹³

Pentru întărirea capacității de apărare a litoralului, se spunea în Sinteza anului 1949 al Comandamentului Regimentului Artilerie de Marină, în luna august 1949 încep lucrările de punere în stare de eficiență a tuturor bateriilor de coastă prin repararea tunurilor de 150 mm și 152 mm. Se precizează că aceste baterii „nu au mai funcționat din anul 1944“. Conform aceluiași document, prin ordinul Comandamentului Marinei Militare, din 28.07.1949 cu începere de la 01.08.1949 au intrat în vigoare noile denumiri ale unităților Marinei militare, astfel: Apărarea Litoralului Maritim schimbându-se în Comandantul Forțelor Maritime și Regimentul Artilerie de Marină în Sectorul Maritim Nr. 3.¹⁴

Prin noua organizare, Artileria de Coastă a marinei era reprezentată prin

două baterii, amplasate la Midia și Comorova în funcție de posibilitatea încrucișării focului a tunurilor de 152,4 mm (Midia) și 150 mm (Comorova), amplasate la această distanță, care permitea acoperirea unei zone de litoral cât mai mare și în mod deosebit a zonei Constanța.

În anul 1953 are loc o nouă organizare a Artileriei de Coastă, constând în existența a două Divizionare: 1) **Constanța Sud** care apăra zona de litoral de la 2 Mai la Agigea, cu punct de comandă la Sara, dispunând de două baterii a câte patru tunuri de 130 mm, sovietice în punctele 2 Mai și Agigea (Sanatoriu); 2) **Constanța Nord** acoperind zona Constanța - Cap Midia, dispunând de două baterii la „Uzină” (Soveja-Constanța) și Midia, fiecare cu câte 4 tunuri de 130 mm, sovietice, având punct de comandă al divizionului la bateria de la „Uzină”.

În anul 1956 este reînființat Regimentul Artilerie de Coastă având în subordine cele patru baterii de 130 mm, sovietice, prezentate mai sus. Această organizare se menține până în anul 1960, când Regimentul Artilerie de Coastă este desființat, iar tunurile au fost tăiate pentru a fi trimise la topit.

NOTE

1. Arh. M.Ap.N., fond C.M.M., dosar 388, p. 20-21.
2. Ibidem, dosar 290, p. 26.
3. Ibidem, dosar 308, p. 160.
4. Relatările Plut. Adj. Marin Tănase, activ la bateria „Tataia: din anul 1926 până în anul 1946.
5. Jurnalul istoric al Apărării Fixe MAritime, p. 66.
6. Arh.M.Ap.N., fond C.M.M., dosar 1453/1941, p. 147.
7. Arh.M.Ap.N., fond C.M.M., dosar 994, p. 338.
8. Arh.M.Ap.N., fond C.M.M., dosar 1140/1940, p.1.
9. Arh.M.Ap.N., fond Diviziei de Mare, dosar 3, p. 167.
10. Relatările Cp. Cdor (r) Stănescu Haralambie, comandant al Divizionului Artilerie Marină în anul 1948.
11. Arh.M.Ap.N., fond C.M.M., dosar 771, p. 1.
12. Arh.M.Ap.N., fond C.M.M., dosar 1400, p. 219.
13. Arh.M.Ap.N., fond C.M.M., dosar 5/1946, p. 26.
14. Ibidem, dosar 13/1950, p. 243.

L'ARTILLERIE CÔTIÈRE DE LA MARINE ROUMAINE

- Résumé -

L'artillerie côtière de la marine roumaine a été constituée en tant qu'unité distincte par le Haut Edit Royal n^o, 635 du 26 mars 1940, et, le 1er avril 1940,

on l'a consacrée comme Division Artillerie Côtière, ayant le siège à Constantza.

Avant cette date, il y a eu des batteries côtières de la marine: Défense Fluviale Fixe et Défense Maritime Fixe, créées le onze mars 1920.

Pendant l'entre-deux-guerres, le long du littoral, d'autres batteries côtière ont fonctionné dans différents points, en relation directe avec le croisement du feu de l'artillerie pour comprendre l'ensemble des objectifs à défendre situés sur tout le littoral roumain connues sous les noms de „Tataia“, „Mircea“, „Elisabeta“, „Brâncoveanu“, „Vulturul“, montées dans des emplacements bétonnés, on les a utilisées pour la défense A.A. (antiaérienne) et navale du port et de la ville de Constantza. Ces effectifs d'artillerie se développent pendant la deuxième guerre mondiale et après, ayant en vue le renforcement de la capacité de défense du littoral.